

İBRANCA NOTLAR

Er, Tayfun (2007), *Erguvaniler, Türkiye’de İktidar Doğanlar*, 4. Baskı, İzmir: Duvar Yayınları, 352 s.

Ümit TOKATLI*

Gazi Türkiyat, Bahar 2015/16: 221-230

Tayfun Er’in “Erguvaniler, Türkiye’de İktidar Doğanlar, 4. Baskı, Duvar Yayınları, İzmir 2007” kitabının 37 ile 49’uncu sayfaları arasında geçen, orijinal harfleriyle bazı İbranca kelimelerin yanlış değerlendirilmesine değineceğiz. 39’uncu sayfada, İbranî ve Arap harfleri sayı değerleriyle iki ayrı liste halinde verilmiş. İbranî alfabesini, harflerin anlamı ve Arap alfabesine yansıyan isimleri göstereceğiz.

İBRANİ ALFABESİ

(Harflerin Anlamı ve Sayı Değerleri)

א	אֵלֶף	Āléf	öküz	1
ב	בֵּית	Béyt	ev	2
ג	גִּימֵל	Gímél	deve	3
ד	דָּלֶת	Dālét	kapı	4
ה	הָא	Héy	ağ	5
ו	וָאָו	Vāv	kazık	6
ז	זָיִן	Zāyin	silah	7
ח	חֵית	Héyt	duvar, çit	8
ט	טֵית	Ṭéyt	zehirsiz, büyük kara yılan	9
י	יּוֹד	Yōd, Yūd	el	10
כ	כָּף	Káf	avuç içi, aya	20
ל	לָמֶד	Lāméd	öküz üvendiresi	30
מ	מֶם	Mém	su	40
נ	נּוֹן	Nūn	büyük balık	50
ס	סָמֶךְ	Sāméh	dayanak	60
ע	עֵין	‘ayin	göz	70
פ	פִּי	Piy	ağız	80
צ	צָדִי	Şadiy	balık kancası	90

* Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kayseri/TÜRKİYE.
tokatli@erciyes.edu.tr

ק	קוף	Qōf	iğne deliği	100
ר	ריש	Réyş	baş	200
ש	שין	Şiyn	diş	300
ת	תו	Tāv	işaret	400

Diğer Sâmi dillerinden farklı olarak, Arapçada 6 harf daha vardır. Bunlar da iki ayrı kelimede (ثخذ, ضغط) toplanarak, asıl Sâmi harf sırasına eklenmiştir. Bu sisteme “ebced hesabı (tarih düşürme)” denir.

Eklenen harfler, sayı değerleriyle şunlardır:

ث	ثاء	500
خ	حاء	600
ذ	ذال	700
ض	ضاد	800
ظ	ظاء	900
غ	غين	1000

İslâmiyet sonrası, benzer harfler bir araya getirilerek bugünkü alfabe sırası benimsenmiştir.

Arapça harf isimleri de, İbrancadakilerin kısaltmış veya yeniden düzenlenmiş şekilleridir. Dolayısıyla hiçbir anlam taşımazlar.

Bu değişmeyi 5 grupta toplayabiliriz:

1. Aynen Korunan İsimler:

שין	Şiyn
עין	‘ayn (buna benzetilerek غين)
ו או	Vāv
נון	Nūn
סין	Siyn

2. Eksiltmeyle Alınan İsimler:

דל	dāl<dālét (buna benzetilerek ذال)
זאי	zāy<zāyin
צד	şād<şādiy (buna benzetilerek ضاد)
למ	lām<lāméd

3. Ses Değişmesiyle Alınan İsimler:

אֵלֶף	‘elif<āléf
מִיָּם	mīm<mém

קָאָפּ	ḳāf<ḳōf
קָאָפּ	kāf<kâf

4. Yeniden Düzenlemeyle Alınan İsimler:

בַּא	bā'<béyt
תַּא	tā'<tāv (buna benzetilerek תַּא)
חַא	ḥā'<ḥéyt (buna benzetilerek חַא)
רַא	rā'<rēyş
טַא	ṭā'<ṭéyt (buna benzetilerek טַא)
פַּא	fā'<piy
הַא	hā'<héy
יַא	yā'<yōd, yūd

5. Eksiltme ve Baştaki Ünlünün Değişmesiyle:

גִּימ	cīm<gīmél (İbrancada "c" yerine "g")
-------	--------------------------------------

İBRANCA VE ARAPÇADA RENK İSİMLERİ

İbranca

Ak/ Beyaz	לבן	lavan
Kara / Siyah	שחור	şahor
Kırmızı	אדום	adom
Yeşil	ירק	yaruk
Sarı	צהב	şāhov
Mavi	כחול	kaḥol

Arapça

Ak/ Beyaz	أبيض	ebyaz
Kara / Siyah	أسود	esved
Kırmızı	أحمر	aḥmer
Yeşil	أخضر	aḥḍar
Sarı	أصفر	aşfer
Mavi	أزرق	ezraq

Bu ön bilgiler ışığında, belirtilen sayfalardaki yanlış veya eksik değerlendirmeleri gözden geçirmeye çalışacağız.

Biri harekesiz (s.37), öbürü harekeli (s.43) olmak üzere, "Mesîh" kelimesinin İbrancası משיח yazılmış ve "Maşiah" okunmuş. Doğru yazılış משיח; okunuş da "Maşiyyah"dır. Son harf "héy" değil "héyt"tir. Harekesiz okunması mümkün

olmayan kelime sonunda héy, héyt, 'ayin harflerinden sonra gelen ve çalıntı fetha הנוב הפתח "happatah hannanūv" adını alan hareke vardır. Bu harflerden önce dar ünlü gelirse "-iyy", yuvarlak ünlü gelirse "-uvv" ile birlikte okunurlar. Buna göre kelime "Maşıyyah" yazılmalıydı.

s.43'te

"İbranicede "Maşiah" yani Mesih demektir. Mesih'in gematriası yani ebced hesabı 358'dir. Yılan'ın da İbranicesi "Nahaş" yani mitolojideki "serpent" olarak gematriası 358'dir."

denmektedir. Bu imlâ ile "Maşiah" dedikleri kelimenin toplamı 355'tir. "Nahaş"la aynı değerde olabilmesi, son harfin doğru yazılmasıyla sağlanır.

Aynı yanlışın yapıldığı başka bir örnek de şudur:

s.43

"Halav הלב "süt" demek

Het+Lamed+Bet=8+30+2=40'tır"

Toplama doğru, ama imlâ yanlış. Yoksa bu haliyle 40 değil, 37'dir. Doğru imlâ חלב'dir.

s.43

"Kara'nın İbranicesi:

שחר şu harflerden oluşuyor:

Alef (1)+Hay (5)+Vav+Dalet (4)=10"

Toplamaya alınan harflerle üstteki kelimenin harfleri arasında bir tek benzer yok. Ayrıca son harf "dālét" değil "réyš"tir. Kelimenin toplamı da 508'dir; vâvı da sayarsak 514'tür. Toplamada gösterilen harflerin tamamı אהוד ahūd kelimesidir, sevimli, popüler anlamında.

s.47

"İbranicede מבי mavi demektir.

Mavi=Kaf (20)+Khet (7)+Vav +Lamed (30)=57

İkinci harfin değeri 8'dir. Ayrıca "Khet" değil, "Héyt"tir.

s. 49

"Beyaz לבו: Lamed (30)+Kaf (20)+Vav (6)=56 buluyoruz."

Son harf “nun”, “vāv” olarak yazılmış. Toplamada ise, doğru yazılan “béyt’e, “kâf” sayısı verilmiş. Değerlendirme de bu yanlış üzerinden yapılırca, sonuç da tabii ki katmerli yanlıştır.

Kelimenin doğru yazılışı şöyledir: לָבֵן

Toplam: Lāméd (30)+béyt (2)+nūn (50) =82

s.48

“şiçça” yazılan ve “unutkanlık” anlamı verilen kelime de doğru değildir. İbrancada “ç”¹ sesi yok. Kelime שִׁגְגָּה şigga‘, anlamı da “delirtmek, aklını başından almak”tır. Bu kelimenin ebced hesabıyla toplamı, kar anlamındaki שֶׁלֶג şélég (“açık e”lerle yazılmış) ile eşit tutulmuş. Hâlbuki şigga‘=373, şélég=333’tür.

“Soğuk” anlamı verilen ve yine yanlış yazılan “karça” kelimesinde de “ç” vardır. Soğuk קָר “kar”dır.

s.40

“ זֵיתָן İbranicede zeytin demektir.”

Doğru; toplamı da doğru hesaplanmış:417. Bu kelime Arapçada da İbrancada da, müzekker çoğul ekiyle “zeytūn زَيْتُون”; “zeytiym זֵיתִים” olarak kullanılır. Türkçede ikisinin arası “zeytin” olmuştur.

s.44

“Sefer (h)a Zohar yani “Zohar kitabı”, ...”

h’nin parantez içine alınması ne demek? Oysaki s. 46’da “Bet ha Mikdaş” tamlamasında parantez içine alınmamış.

İbrancada “ha” artikeldir, edat-ı tariftir. Ağız boşluğu harfleri (aléf, héyt, héy, réyş, ‘ayin) dışındaki harflerin şeddelileriyle okunur. Her iki örnekte de, saydığımız harflerden biri yoktur. O halde tamlamalar şu şekilde okunur:

Sefer hezzohar סֵפֶר הַזֹּהָר

Bet hemmikdaş בֵּית הַמִּקְדָּשׁ

s.41

“İbranicede sondaki “h” illetli harf ve okunmuyor. Dolayısıyla Beria ya da Beriya yazımı doğrudur çünkü Latin Alfabesi dışında yazılan sözcüklerin, Türkçeye transkriptlerinde okunduğu gibi yazılması gerekiyor.”

¹ Bu ses Arapçada yok. Mısır Arapçasında c, de, g okunur. “C” için “ج” harfi kullanılır. “جيهان” cihan okunur.

Bu açıklamadan anlaşılan, illetli harflerin okunmadığıdır. Yanlıştır. Ayrıca “h” illetli harf değildir. Çünkü kelime sonunda “-at” ekinin düşen ünsüzden geriye kalan “-a” ünlüsüdür. Bu da İbrancada büyük ölçüde kaybolan irabdan kalan izdir. Tamlama durumunda ekin “-t” sesi tekrar ortaya çıkar.

s.41

“Kırmızının İbranicesinde ek olarak bir “vav” harfi var arada. “Vav” v sesi veriyor ancak birleştirici görevi de var. Bu yüzden gematriyaya dâhil edilmiyor.”

Bundan hiçbir şey anlaşılmıyor. Ek harf nedir? Birleştirici görevi ne oluyor? Hâlbuki ebced hesabında bütün harfler toplamaya dâhil edilir.

Carl Faulmann, Yazı Kitabı’nda “Happatah Hannanûv”u kasd ederek, “Ünlüler kendilerinden önce gelen ünsüzlerin altında yer alırlar; gırtlaksıların altında yer alan Patax bir istisnadır.”² der ki yanlıştır. Zira Sami dillerinde bir defa ünlü yerine hareke vardır. Hareke de ünsüzden sonra gelir. Ünsüzü harekete geçirip duyulur hale gelmesini sağladığı içindir ki ismi harekedir. Buradaki durum bir istisna değil. İbrancada kaybolan i’rabdan geriye kalan ender durumlardan biridir. Bir de hâ’-i resmiyyede aynı izi görürüz.³

İBRANİ TAKVİMİ

Eski Mısır’da M.Ö. 4241 yılına kadar Kamerî takvim uygulanmış; bu tarihten sonra, 11 Eylül yılbaşı kabul edilerek, Şemsî takvime geçilmişti.⁴ M.Ö. 48 yılında da Kebise (artık yıl) sistemi uygulanmaya başlamıştı.

Abbâsî halifesi “Tayî’ Bi’emrillâh”⁵ın Kamerî takvimi ıslah girişimi akamete uğrayınca, Selçuklu Sultanı Celâleddin Melikşah zamanında ünlü vezir Nizamülmülk’ün başkanlığında hicrî 463’de kurulan Meclis-i Fünûn’un çalışmaları sonucu 10 Ramazan 471 Cuma gününe denk gelen Nevruz-ı Sultânî (21 Mart), yılbaşı kabul edilerek Şemsî takvime geçilmişti.

İbranî takviminde daha değişik bir uygulama yapılmış, Eski Yunanlıların 19 yıl zarfında 235 defa güneşin ayla rastlaşmasını hesapladıkları üzere, bu müddet içinde Kamerî ayları 19 güneş yılına sığdırarak, 19 yılın 12’si 12’şer, 7’si 13’er aydan oluşan, 19 yılın 1. yılına uygulanarak yeniden başlar.

² Carl Faulmann, Yazı Kitabı, (Çeviren: İtîr Arda), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2001, s.80.

³ Bkz. Ümit Tokatlı, “Türkçenin Yazımında Enteresan Bir Harf: Güzel H”, V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II (20-26 Eylül 2004), TDK Yay., Ankara 2004, s. 2877-2880.

⁴ Vesim Essisi, “Attakvim Ettüti”, Ruz Elyusuf Dergisi, S. 4184 (22.08.2008), s.77.

⁵ Abbâsî halifelerinin 24’üncüsü (Abdülkerim bin el-Mutî’ Li’emrillâh Fazl) hicrî 363-381 yıllarında hüküm sürmüş. Hicrî 393’te vefat etmiştir. Bkz. Şemseddin Sami, Kamusu’l-Alam, c.4, Mihran Matbaası, İstanbul 1311, s.2992.

Muntazam yıl 12, Kebîse (artık) yıl 13 Kamerî aydan oluşur.⁶

İslamiyet'ten yaklaşık 200 yıl önce Yesrib'deki Yahudi komşularından alarak, Araplar da "Nesiy' تسمى" adıyla bilinen bu sistemi uygularlar.⁷ İslamiyet sonrası, açık Kur'an hükmü olmasına rağmen⁸, bu uygulama bazı kabile ve aşiretlerce Hz. Muhammed'in hayatında da sürer. Ancak Haccetü'l-vedâ hutbesindeki kesin yasaklama ile ortadan kaldırılır.⁹

İbranî takvimde, muntazam yıl 12 ay 354 gündür. 1 gün arttırılarak sene-yi tavîle; 1 gün eksiltilecek sene-yi kasîre olur. Artık yıl ise 383 gündür. Bir gün fazlasıyla tavîle, bir gün eksikliğiyle kasîredir.

Birinci ay Teşrî תשרי daima 30 gündür. Sonra gelenler biri 29, diğeri 30 gün sayılarak devam eder. Bunlar muntazam yıllardır. Héşvân חשוון 30 gün olursa, sene-yi tavîledir. Buna mukabil Tévet טבת 29 gün olursa sene-yi kasîredir.

Artık yıllarda, Adâr אדר ayından sonra, Veadâr אדרveya Adâr şîni אדר שני (İkinci Adâr) adıyla 29 günlük bir ay daha eklenir. Diğer aylar olduğu gibi devam eder.¹⁰

İbranî takvim yılı ile Miladî takvim yılı arasındaki fark 3761 yıldır. Mesela 2009 yılı İbranî takvimine göre 5770'tir. Dinî hesaplarında 5000 yıl sayılmaz ve Ebced'e göre yalnız 770 (ת) olarak gösterilir.

Hristiyanların her yıl 29 Aralık'ta kutladıkları Christmas bayramı Şemsî takvime göre iken, ikinci büyük bayramları Easter (Paskalya Yortusu) İbranî takvime göre'dir. En erken 22 Mart en geç 25 Nisan tarihleri arasında kutlanır. Mesela, 2009'da Katolik ve Protestan kiliseleri (Pazar günü) 12 Nisan, Batı Ortodoks kiliseleri (Pazar günü) 19 Nisan'da kutlamıştır.¹¹

İbranî takvimde, 19 yıllık sistem içindeki muntazam 12 ve (parentez içine alınan) artık 7 yılın sırası şöyledir:

1, 2, (3), 4, 5, (6), 7, (8), 9, 10, (11), 12, 13, (14), 15, 16, (17), 18, (19).

⁶ Ahmed Şakir Paşa, Takvîm-i Nücûmî, Matbaa-yı Ebuzziya, Konstantiniyye 1309, s.53-56.

⁷ İbn-i Ecdâbî, "El-ezmine ve'l-envâ", (Tahkik: Dr. İzzet Hasan), El-memleke el-mağribiyye, Menşurat Vizereti'l-evkaf ve's-Şu'unî'l-İslamiyye, Er-rabat, 2006 (2.baskı), s.44.

⁸ Tevbe sûresi 36. Âyet: "إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا" (Allah'ın katında ayların sayısı 12'dir.); Tevbe Sûresi 37. Âyet: "إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا" (Aylara yapılan ilave olsa olsa küfre yapılmış bir ilavedir. İnkârda direnenlerin çarpıtma yöntemidir bu.) Bkz. Mustafa İslamoğlu, Hayat Kitabı Kur'an, Geçek Me'al-Tefsir, Düşün Yayınları, (2. Baskı), İstanbul 2008, s. 336-338.

⁹ Ahmed Şakir Paşa, a.g.y.

¹⁰ Ahmed Şakir Paşa, a.g.y.

¹¹ Gül Demir-Niki Gamm, "All About Easter: A Christian Holiday", Turkish Daily News (Weekend Edition), April 11-12 2009, s.12.

תשרי	Teşrî	Eylül-Ekim
חשוון	Hêşvân	Ekim-Kasım
כסלו	Kislêv	Kasım-Aralık
טבת	Ṭêvêṭ	Aralık-Ocak
שבט	Şêvêṭ	Ocak-Şubat
אדר	Adâr	Şubat-Mart
ניסן	Nisân	Mart-Nisan
אייר	İyyâr	Nisan-Mayıs
סיון	Sîvân	Mayıs-Haziran
תמוז	Temmuẓ	Haziran-Temmuz
אב	Âv	Temmuz-Ağustos
אבול	Êlûl	Ağustos-Eylül

Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın 23.11.2003 tarihli Milliyet gazetesinin Pazar ekindeki "Tarih" köşesinde İstanbul'da sinagoglara yapılan saldırıyı konu alan yazısında, "Neve Şalom"a verilen "Barış Vahası" anlamı yanlışır. Neve, "mesken, ikametgâh, otlak" anlamındadır. Vaha "neve midbar ניה מדבר" dır. "Beth Israel" de öyle. "Beth" İngiliz telaffuzuna göre iki harfle gösterilen th, Arapçada ث ve Yunancada θ'nın karşılığıdır. Bugün İbrancada böyle bir ses, dolayısıyla bu sesi gösteren harf yoktur. Eskiden, bugünkü t harfi ת th'den ayırt edilirdi. Toplam 6 ses içi noktalı veya boş harflerle belirlenirdi. Daha sonra bu uygulama 3 harfte ihmal edilmişti. Biri de ת dir. Yani בית "bêyt" okunur, "ev" anlamındadır. Arapçadan dâr دار, Farsçadan خانه gibi, dâru'l-aceze, dâru'l-muallimîn ve daha çok çay-hâne, hasta-hâne (hastane), ecza-hâne (eczane), ki bunların bir kısmını eve çevirerek çayevi vb. yapmışız. İbrancada "bêyt" bu kadar işlektir. Onlarca tamlamada vardır. Mesela ספר בית (harfi: kitap evi) okul anlamındadır. O halde ישראל בית "İsrail evi" demektir. Farsça ve Fransızcadaki "kapalı e"leri, birkaç istisna dışında, e ile söyleyip yazdığımız gibi, burada "bêyt" kelimesi de "beyt" okunmalıdır. Kelime de bize yabancı değildir. Şiirde iki mısra oluşturan birim de (beyt >) beyittir. Öyleyse bu isim Beyt İsrail yazılmalıydı.

Yine 10.09.2006 tarihli Milliyet gazetesinin Pazar ekinde aynı adlı köşesinde Lübnan tarihi adlı yazısında "Benzeşen diller olmalarına rağmen İbranca ve Arapçada renk isimleri farklıdır: tek ortak kelime beyaz anlamındaki "leban" dır." demektedir. Ancak bu kelime İbrancada "lavan"dır. "lavan לבן" dâhil İbrancayla Arapça arasındaki renk isimlerinde herhangi bir benzerlik olmadığı tesbitleri doğru olsa da, bu renk ismi Arapçada "ebayaz ابض" ki farklı yerlerde ak anlamındaki renk ismi olarak da kullanılmaktadır. Leben لبن Arapçada süt, yoğurt ve ayran için kullanılan ortak bir kelimedir. Gerçi "sağmak لباح" masdarından türetilmiş "halîb" yaygın olarak süt demektir. Ayran için "leben râ'ib لبن رائب" veya Farsçadan alınma "doğ" kelimesiyle "leben doğ لبن دوع" seyrek de olsa kullanılır. Ama renk ismi olarak beyaz anlamında kullanılmaz.

İlk defa olarak, bir arada gördüğümüz Arap, Ermenî, Grek ve Aramî/İbrî alfabelerini ihtiva eden Sevan Nişanyan'ın "Sözlerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü"ndeki (3. Baskı) "Aramî/İbrî Harf Tablosu'nda (s.18) 22 harfin 5'inde ses değeri, 1'inde ise yer değiştirme karışıklığı vardır. Bunlar aşağıda göstereceğimiz şekilde düzeltilmelidir:

Sözlükte	Düzeltilme
א	ā
ב	ω
ג	χ
ד	ī, y
ה	n
ו	p

İbrancada "h" sesi, Almancada "ch" birleşik ünsüzleriyle gösterilir. Aynı birleşimin İngilizce okunuşu "ç"dir. Bu ayrımın farkına varılmayarak Türkçeye aktarılırken, yanlış değerlendirildiğini görmekteyiz. Nitekim "Dinlerde Kutsal Zamanlar"¹² adlı eserin 121'inci sayfasında geçen İbranî Takviminin 2'nci ayı "Héşvân (חֶשְׁׁוֹן)" , Çeşvan; 137'nci sayfada geçen "Hanuka İbranicede "adamak" anlamında olup bu bayramın İbranicedeki yaygın adı Çag Haurim'dir" cümlesinde de "Hag Hōrīm (הַג הֹרִים)", "Çag Haurim" olarak yazılmıştır. Hag Hōrīm, "Ebeveyn Bayramı"dır. Klasik İbrancada hōrē (הֹרֶה) "baba", hōrā (הֹרָה) "ana" demektir. Türkiye Türkçesinde "kardeş ve bacı" yerine "kardeşler" örneğinde olduğu gibi, birinci ismin, ikincisine üstünlük sağlamasıyla yalnız birinin çoğulunun her iki ismi ifade etmesine Arapçada "tağlib (تَغْلِب)" denir. "Hōrīm (ebeveyn)" de tağlibdir. Gerçi Osmanlıca gramer kitabı yazarlar "ebeveyn, Hasaneyn" veya "kamerân" isimlerindeki "-eyn/ān" eklerine aldanarak, bu ve benzeri isimleri "ikilik/tesniye (تَسْنِيَة)" bahsine katarlar. Fakat ebeveyn "iki baba" değil, "ana-baba"; Hasaneyn "Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin"; kamerân da "güneş ve ay" ın birlikte ifade edildiği, tağlib kalıplarında isimlerdir.

Üzerinde durmamız gereken başka bir konu da, günümüz İbrancasında aynı ünsüzün birinin hece sonu, diğerinin sonraki hece başında bulunması demek olan

¹² Mustafa Ünal, Dinlerde Kutsal Zamanlar, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2008.

“şedde”nin telaffuzdan düşmesidir. Hâlbuki şedde, Sami dillerinin önemli fonetik hususiyetlerinden biridir. Oysaki böyle bir hususiyet Türkçede olmadığı gibi, ses değişimi sonucu birkaç kelime dışında Farsçada da yoktur.

İşin ilginç yanı, ünlü Sami dilleri profesörü Dr. Ribhi Kemal’in de “İbranca Dersleri”¹³adlı kitabında (s.61) belirttiği gibi derslerinde hakkıyla işlemelerine rağmen İbranca öğretmenleri bile konuşmalarında ve metin okumalarında “şedde”yi ihmal eder hâle gelmişlerdir.

Batılı araştırmacıların çoğu da bu rüzgâra kapılarak imlaya pek riayet etmeseler de yazılı metinlerdeki fonetikten sapmamak gerektiği kanaatindeyiz. O hâlde ilgili cümlede geçen “Hanuka”, doğru okunuşuyla “Hanukka (חֲנֻכָּה)” yazılmalıydı.

KAYNAKÇA

- Ahmed Şakir Paşa (1309), *Takvîm-i Nücûmî, Matbaa-yı Ebuzziya*, Konstantiniyye.
- DEMİR, Gül-GAMM, Niki (2009), “All about Easter: A Christian holiday”, *Turkish Daily News* (Weekend Edition), April 11-12 .
- ER, Tayfun (2007), *Erguvaniler, Türkiye’de İktidar Doğanlar*, 4. Baskı, İzmir: Duvar Yayınları.
- ESSİSİ Vesim, “Attakvim Ettüti”, *Ruz Elyusuf Dergisi*, Sayı: 4184 (22.08.2008).
- FAULMANN, Carl (2001), *Yazı Kitabı*, (Çev.: İtr Arda), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,
- İBN-İ ECDÂBÎ (2006), “El-ezmine ve’l-envâ”, (Tahkik: Dr. İzzet Hasan), “El-memleke el-mağribiyye”, *Menşurat Vizareti’l-evkaf ve’s-Su’uni’l-İslamiyye*, Er-rabat (2.baskı).
- İSLAMOĞLU Mustafa (2008), *Hayat Kitabı Kur’an, Gerekçeli Meal-Tefsir*, Düşün Yayınları, (2.baskı), İstanbul.
- NİŞANYAN Sevan (2007), *Sözlerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*, 3. Baskı, İstanbul: Adam Yayınları,
- ORTAYLI İlber (2007), *Eski Dünya Seyahatnamesi*, Ankara: Aşina Kitaplar.
- RİBHİ KEMAL (1992), *Dürûsü’l-lugati’l-İbriyye, Dâru’l-‘ilmi Li’l-melâyîn*, 2. Baskı, Beyrut.
- ŞEMSEDDİN SAMİ, *Kamusu’l-Alam*, c.4, Mihran Matbaası, İstanbul 1311.
- TOKATLI Ümit (2004), “Türkçenin yazımında Enteresan Bir Harf: Güzel H”, *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II* (20-26 Eylül 2004), Ankara: TDK Yay. .
- ÜNAL Mustafa (2008), *Dinlerde Kutsal Zamanlar*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

¹³ Ribhi Kemal, *Dürûsü’l-lugati’l-İbriyye, Dâru’l-‘ilmi Li’l-melâyîn*, 2. Baskı, Beyrut 1992.